

ÚVOD DO ROMISTIKY II. (kultura)

Mgr. Jana Kramářová

kontakt: jana.kramarova@seznam.cz

Harmonogram výuky:

1. 18.2. Romská rodina + Zvyky a zvyklosti spojené s koloběhem života
2. 25.2. Víra a náboženství Romů
3. 3.3. Romský jazyk + Ústní lidová slovesnost I. (úvod) + audioprojekce
4. 10.3. Písňový folklór + audioprojekce
5. 17.3. Romská hudba – vývoj + audio/videoprojekce

24.3. Velikonoční pondělí

6. 31. 3. Křest antologie romské prózy - náhradní program v knihkupectví Spolek, Orlí ul. (16:30h)
7. 7.4. Ústní lidová slovesnost II. + audioprojekce
8. 14.4. Romská literatura I. + audio +videoprojekce
9. 21.4. Romská literatura II. + audio +videoprojekce
10. 28.4. Romské výtvarné umění
11. 5.5. Muzeum romské kultury - exkurze + videoprojekce
12. 12.5. zápočtový test

Kurz je ukončen **písemným testem**, který prověří základní znalosti týkající se romské kultury, nabyté jednak na **přednáškách** (externisté, kteří se přednášek neúčastní, nastudují **příslušné tituly**, uvedené vždy u příslušné přednášky níže), jednak během **četby povinné literatury**.

Základní - povinná literatura:

Lacková, Elena: Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Triáda: Praha, 1997 (2. vyd. 2002).

Hübschmannová, M.: Šaj pes dovakeras. Můžeme se domluvit. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 1998.

Hübschmannová, M.: Několik poznámek k hodnotám Romů. In: Romové v České republice. Socioklub: Praha, 1999, s. 16-66.

Kdo nebyl na hodině, čte zvýrazněné tituly uvedené ve výčtu literatury k danému tématu.

Další doporučená literatura:

Romano džaniben. Sborník romistických studií. (ročníky 1994-2008)

Bulletin Muzea romské kultury (ročníky 2004-2006)

18.2. Romská rodina. Zvyky a zvyklosti spojené s koloběhem života

/J. Kramářová/

Základní informace o romské rodině. Postavení jednotlivých členů. Základní příbuzenská terminologie. Funkce přezdívek. Zvyky a zvyklosti spojené s koloběhem života: Zásnuby / svatba. Narození dítěte +

křest. Úmrtí + vartování, pohřeb, víra v duše zemřelých. Rituální čistota. Romství - tradiční hodnoty x rozpad.

LITERATURA - RODINA:

Alinčová, M.: Sociokulturní situace v současné a tradiční romské rodině očima Romů (diplomová práce). Indologický ústav FFUK: Praha, 1997

Lacková, Elena: Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Triáda: Praha, 1997 (2. vyd. 2002).

Romano džaniben 1-2/1996 – monotematické číslo věnované romské rodině.

LITERATURA - ZVYKY:

Hübschmannová, M.: Několik poznámek k hodnotám Romů. In: Romové v České republice. Socioklub: Praha, 1999, s. 16-66.

Hübschmannová, M.: Šaj pes dovakeras. Můžeme se domluvit. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 1998.

Lacková, Elena: Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou. Triáda: Praha, 1997 (2. vyd. 2002).

25.2. Víra a náboženství Romů

/M. Závodská/

Religiozita Romů. Historický vývoj. Příchod do Evropy a christianizace romských skupin. Legendy. Příslušnost k církvi jako cesta sociální integrace. Nuance spleťtých společensko-náboženských vztahů. Náboženské vyznání jako odlišující prvek mezi jednotlivými romskými skupinami. Náboženský jazyk Romů. Specifické projevy religiozity Romů.

LITERATURA:

Boh všetko vidí. O Del sa dikhel. Duchovný svet Rómov na Slovensku. Chronos: Bratislava, 2003. (ed. M. Kováč, Arne B. Mann)

Davidová, E.: Cesty Romů. Olomouc: 1995, s. 123-140

Pivoň, R., Stojka, P.: Náš život, Bratislava, 2003

3.3. Romský jazyk + Ústní lidová slovesnost I. (Úvod. Pohádky)

/J. Kramářová/

Romský jazyk

Romská slova v českém slangu a hovorové řeči. Romština jako novoinický jazyk. Srovnání romštiny s bengálštinou. Popisy romštiny v ČR. Romské dialekty v ČR. Mluvená x písemná podoba romštiny. Ukázka psané romštiny. Fonetika. Slovní zásoba. Gramatická struktura. Romský etnolekt češtiny. Užitečná frazeologie.

LITERATURA - ROMSKÝ JAZYK:

Bořkocová, M.: Romský etnolekt češtiny. Případová studie. Signeta: Praha, 2006.

Hübschmannová, Milena – Šebková, Hana – Žigová, Anna: Romsko-český, česko-romský kapesní slovník. Fortuna: Praha, 2001.

Hübschmannová, M.: Šaj pes dovakeras. Můžeme se domluvit. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 1998.

Šebková, Hana - Žlnayová, Edita: Romaňi čhib. Učebnice slovenské romštiny. Fortuna: Praha, 1999.

Ústní lidová slovesnost I. (Pohádky)

Formalizované x neformalizované žánry ústní slovesnosti. Ústní podání. Romština jako výhradní vyjadřovací prostředek. Funkce slovesné tvorby. Pohádky jako nejvyšší žánr v ústní slovesné tradici. Bare vítězika paramisa. Charne pherasune paramisa. Vyprávěcí sešlosti pro paramisa. Vyprávění: postava vypravěče. Pohádkové formule. Hrdina romských pohádek. Pohádkové reálie. Mediální kauza. Úryvky: Jak žil Rom s čarodějčinou dcerou. O romské princezně a úkladech ježibaby. O princezně, která tancovala s čerty. O velkých hrdinstvích dvanácti bratrů. Poslech audiozáznamu: Hrabě Hiči.

LITERATURA - ÚSTNÍ SLOVESNOST:

Kdo nebyl na hodině, čte úvod k publikaci Romské pohádky + alespoň 1-2 pohádky z knihy!!

Hübschmannová, Milena: Moje setkání s romano šukar laviben in Romano džaniben ňilaj 2006, s. 27-60.

Hübschmannová, M.: Slovesnost a literatura v romské kultuře. In: Černobílý život. Gallery: Praha, 2000, s. 123-148.

Hübschmannová, M.: Romové a jejich pohádky. In: Hübschmannová, M. (ed.): Romské pohádky. Fortuna: Praha, 1999.

Kramářová, Jana: Ústní slovesnost (tzv.) slovenských Romů in Bulletin Muzea romské kultury 15/2006, s. 92-115.

Romské pohádky. Fortuna: Praha, 1999. (ed. M. Hübschmannová)

10.3.+17.3. Písňový folklór + Romská hudba – vývoj + audio/videoprojekce

/T. Šenkyřík/

Písňový folklór. Kategorizace písní. Starodávne písne. Nové písne. Písne k poslechu. Písne k tanci. Standardizované verše. Funkce písní. Základní terminologie. Poslech audioukázek.

LITERATURA:

Belišová, Jana: Phurikane giľa. Starodávne rómske piesne. Žudro: Bratislava, 2002.

Davidová, Eva: Lidová hudba a písne Romů. In: Černobílý život. Gallery: Praha, 2000, s. 101-122.

Holý, Dušan – Nečas, Ctibor: Žalující píseň. Ústav lidové kultury: Strážnice, 1993.

Hübschmannová, M.: Slovesnost a literatura v romské kultuře. In: Černobílý život. Gallery: Praha, 2000, s. 123-148.

Romano džaniben 3-4/1997 - monotematické číslo věnované romské hudbě.

Romane giľa. Zpěvník romských písní. Fortuna: Praha, 1999. (ed. M. Hübschmannová, Z. Jurková)

7.4. Ústní lidová slovesnost II.

/J.Kramářová/

Neformalizované žánry ústní slovesnosti. Volné vyprávění / Vakeriben. Vyprávění o předcích. Vyprávění o životě dříve. Vyprávění o válce. Vyprávění o setkání s duchy zemřelých. Příslóví / Godaver lava. Hádanky / Garude lava. Hádankové příběhy. Vtipy / Pherasa. Humorné příběhy. Základní terminologie. Ukázky.

LITERATURA:

Kdo nebyl na hodině, čte zvýrazněné tituly.

God'aver lava phure Romendar. Moudrá slova starých Romů. Apeiron: Praha, 1992. (ed. M. Hübschmannová)

Hin man ajsi čhaj, so... Romské hádanky. Fortuna, Praha 2003. (ed. M. Hübschmannová)

Hübschmannová, Milena: Moje setkání s romano šukar laviben in Romano džaniben nilaj 2006, s. 27-60.

Hübschmannová, M.: Slovesnost a literatura v romské kultuře. In: Černobílý život. Gallery: Praha, 2000, s. 123-148.

Kramářová, Jana: Ústní slovesnost (tzv.) slovenských Romů. In: Bulletin Muzea romské kultury 15/2006, s. 92-115.

14.4.+21.4. Romská literatura I., II.

/J.Kramářová/

Historické mezníky romské literatury. Rok 1969. Vznik a vývoj romské literatury v Č(SS)R. Svaz Cikánů-Romů: zpravodaj Romano lil. Psaná romština - nový fenomén. První generace autorů: Tera Fabiánová, Andrej Giňa, Andrej Pešta aj. Sborník Kale ruži (1979). Omezené možnosti publikace. Pořady Československého rozhlasu, folklórní soubory (70. léta). Druhá generace: Margita Reiznerová, Vlado Oláh, Ilona Ferková, Janko Horváth aj. Rok 1989. Romské časopisy - nová platforma. Nakladatelství Romaňi čhib. Sdružení romských autorů. Nejmladší generace autorů: Jana Hejkrliková, Magda Hoffmannová, Michal Šamko aj. Prestižní nakladatelství. Výstava a antologie Čalo vodi / Sytá duše. Literární soutěže. Profily několika autorů: Tera Fabiánová. Andrej Giňa. Margita Reiznerová. Ilona Ferková. Poslech audioukázek. Četba.

LITERATURA:

Kdo nebyl na hodině, čte: 1. ukázky z publikace Čalo vodi / Sytá duše, 2. Úvod v uvedené publikaci, 3. stať H. Sadílkové: Nalézání prastarých i nových romských hodnot.

Čalo vodi. Sytá duše. Antologie prozaických textů romských autorů z ČR. Muzeum romské kultury: Brno, 2007. (ed. J. Kramářová, H. Sadílková)

Hübschmannová, M.: Slovesnost a literatura v romské kultuře. In: Černobílý život. Gallery: Praha, 2000, s. 123-148.

Hübschmannová, M.: Počátky romské literatury. In: Jelínek, Antonín (ed.): Žijeme spolu, nebo vedle sebe? Obec spisovatelů: Praha, 1998, s. 59-67.

Hübschmannová, M.: Kale ruži / Černé růže. KKS: Hradec Králové, 1990.

Sadílková, H.: Nalézání prastarých i nových romských hodnot. Historie a základní východiska romské literatury v České republice. In: Host 4/2006, s.29-36.

Sadílková, H.: Tematická analýza povídkové tvorby romských autorů v ČR. Diplomová práce, FFUK: Praha, 2002.

Scheinostová, Alena: Krátká procházka romskou poezií in Bulletin Muzea romské kultury 15/2006, s. 116-123.

28.4. Romské výtvarné umění

/J.Horváthová/

Fenomén romského výtvarného umění. Vznik a vývoj. Insitní tvorba. Kresba. Malba. Dřevořezba. Sbírka výtvarného umění v Muzeu romské kultury. Romští výtvarníci - portréty. Ukázky děl - projekce.

LITERATURA:

Horváthová, J.: Romské výtvarnictví v zemích bývalého Československa – 1. část. In: Romano džaniben 4/2000, s. 81.

Horváthová, J.: Romské výtvarnictví v zemích bývalého Československa – 2. část. In: Romano džaniben 1-2/2001, s. 124.

Sbírky Muzea romské kultury: Výtvarné umění. Muzeum romské kultury: Brno, 2005.
(ed. J. Horváthová)

Jdeme dlouhou cestou. Příběhy Romů a neromů v proměnách času. Arbor vitae: Praha, 1998. (ed. E. Manuš)

5.5. Exkurze do Muzea romské kultury, Bratislavská 67

(tram č. 2, 4, 9 od hl. nádr. do st. Tkalcovská nebo tram č. 3, 5, 11 ze st. Česká do st.

Jugoslávská)

/J. Kramářová/

Exkurze do Muzea romské kultury. Návštěva stálé expozice (etapa od roku 1939 do současnosti).

Videoprojekce z činnosti muzea. Možnost návštěvy stávajících výstav: Neviditelní - fotografie Lukáše Houdka z romských osad a "ghett" a Cigán sa ně prevelice lúbí... Výstava plakátů ze sbírek Muzea romské kultury.